

Danuta Zawadzka, Anna Paluch

Politechnika Koszalińska

ROZWÓJ RYNKU USŁUG FAKTORINGOWYCH W POLSCE

Streszczenie: W artykule skoncentrowano się na problematyce wykorzystania faktoringu w finansowaniu bieżącym przedsiębiorstw w Polsce. W badaniach przyjęto tezę, iż znaczenie faktoringu wzrasta ze względu na zwiększanie zakresu wzajemnego kredytowania kontrahentów w obrocie gospodarczym. Opracowanie składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiono motywy wykorzystania faktoringu w obrocie gospodarczym. Powiązano to z problematyką wzajemnego kredytowania kontrahentów (kredytem kupieckim). W drugiej części opracowania dokonano analizy wielkości rynku usług faktoringowych w Polsce. Następnie przeprowadzono analizę działalności faktorów (wyspecjalizowane instytucje finansowe), liczby zawieranych przez nich transakcji oraz ich wolumenu. W trzeciej części przedstawiono strukturę rynku pod względem zawieranych umów faktoringu.

Słowa kluczowe: faktoring, rynek, dostawcy, finansowanie krótkoterminowe, płynność finansowa.

1. Wstęp

Celem artykułu jest analiza i ocena zmian na rynku usług faktoringowych w Polsce. W badaniach przyjęto tezę, iż znaczenie faktoringu wzrasta ze względu na zwiększanie zakresu wzajemnego kredytowania kontrahentów w obrocie gospodarczym. Faktoring służy bowiem poprawie płynności finansowej dostawców udzielających kredytu handlowego odbiorcom.

Zgodnie z Konwencją Ottawską z 1998 r. faktoring oznacza usługę finansową, która powinna spełniać przynajmniej dwa z czterech zadań: finansowanie, przejęcie ryzyka niewypłacalności odbiorcy, prowadzenie kont rozliczeniowych i egzekwowanie należności. W polskim prawie faktoring jest umową nienazwaną, ale istnieje w obrocie gospodarczym. Jego stosowanie opiera się na rozwiązaniach kodeksu cywilnego oraz zasadzie swobody umów, bazuje między innymi na: cesji wierzytelności, umowie-zleceniu, umowie o dzieło, umowie pożyczki. Oznacza zbycie wierzytelności przez dostawcę – faktoranta przed upływem terminu jej wymagalności na rzecz podmiotu – faktora, który w sposób profesjonalny zajmuje się dochodzeniem należności¹. W fak-

¹ Por. R. Dudala, *Więcej niż finansowanie*, „Nowy Przemysł” 2006, nr 3.

toringu uczestniczą zawsze trzy strony. Dwie mają charakter aktywny: faktorant, czyli dostawca, który oferuje swoim kontrahentom sprzedaż z odroczonej terminem płatności, oraz faktor, czyli wyspecjalizowana instytucja finansowa, która przejmując wierzytelności określone w fakturach wystawionych przez faktoranta zajmuje się jego finansowaniem. Strona pasywna to dłużnik, czyli odbiorca korzystający z kredytu handlowego. Przedmiotem transakcji może być wierzytelność od jednego lub kilku dłużników. Wierzytelność powinna być bezsporna, nieobciążona roszczeniami stron trzecich oraz mieć krótki okres wymagalności (od 14 do 210 dni).

W zakresie regulacji systemowych w Polsce – dwa akty prawne odnoszą się wprost do usług faktoringowych²: ustawa o podatku od towarów i usług³ oraz ustawa o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł⁴, nakładająca na faktorów obowiązek zgłaszania podejrzanych transakcji⁵.

W literaturze formułuje się kilka funkcji faktoringu, wśród których do najistotniejszych zaliczyć należy⁶: funkcję finansowania (dostawca – faktorant otrzymuje środki pieniężne przed terminem wymagalności wierzytelności), zabezpieczającą – wyrażającą się w przejściu ryzyka wypłacalności dłużnika – odbiorcy przez faktora, oraz administracyjną, inaczej usługową, polegającą na przejściu dodatkowych czynności przez firmę faktoringową, takich jak⁷: windykacja należności, wykupywanie faktur na dłuższy okres niż to wynika z terminu płatności wskazanego na fakturze, prowadzenie rozliczeń pomiędzy faktorantem a dłużnikiem, okresowa ocena zdolności kredytowej dłużników, kierowanie upomnień do odbiorców opóźniających się ze spłatą zobowiązania handlowego, doradztwo prawne, ekonomiczne i podatkowe. Praktyka wykształciła wiele rodzajów faktoringu. Podstawowy podział opiera się na kryterium odpowiedzialności za wypłacalność dłużnika. Grupuje ono usługi na faktoring pełny (właściwy) i niepełny (niewłaściwy), a także mieszany. Ze względu na sposób naliczania kosztów wyróżnia się faktoring dyskontowy i zaliczkowy. Ze względu na sposób powiadomienia dłużnika o podmiocie, wobec którego ma uregulować zobowiązanie handlowe – faktoring otwarty, półotwarty i tajny.

Szczególne znaczenie przypisuje się funkcji faktoringu, jaką pełni on wobec małych i średnich przedsiębiorstw. Te przedsiębiorstwa bowiem napotykają ograniczenia w pozyskiwaniu funduszy ze źródeł instytucjonalnych, trudności związane z opóźnionymi płatnościami oraz nieściągalnymi wierzytelnościami, a zatem z przepływami gotówki. Istnieje wiele badań potwierdzających, iż ta grupa jest silnie niedokapitalizo-

² M. Musioł, *Polsce wciąż daleko do zachodu Europy*, „Puls Biznesu” 2006, nr 61.

³ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, DzU 2004, nr 54, poz. 535 z późn. zm.

⁴ DzU 2003, nr 153, poz. 1505 z późn. zm.

⁵ Por. M. Musioł, *Prawo nie sprzyja rozwojowi faktoringu*, „Puls Biznesu” 2006, nr 71.

⁶ K. Kreczmańska, *Faktoring w teorii i w praktyce*, Wydawnictwo BART, Warszawa 2000.

⁷ A. Skowronek-Mielczarek, *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*, C.H. Beck Warszawa 2005, s. 103.

wana przede wszystkim poprzez racjonowanie kredytu bankowego⁸. Okazuje się zatem, że przedsiębiorstwa te mają do dyspozycji głównie kapitał właściciela i kapitał pochodzący z kredytu handlowego. W przypadku, gdy same są dawcami kapitału w drodze finansowania swoich odbiorców, staje się koniecznością poszukiwanie alternatywnych wariantów finansowania. Taką możliwość stwarza im faktoring.

2. Źródła danych i metodyka badań

W celu weryfikacji przyjętej w opracowaniu tezy wykorzystano dane empiryczne dotyczące rynku usług faktoringowych w Polsce, opublikowane przez Główny Urząd Statystyczny oraz Polski Związek Faktorów (PZF), a także dane źródłowe dotyczące struktury finansowania krótkoterminowego przedsiębiorstw w Polsce publikowane przez GUS.

Główny Urząd Statystyczny od 2006 r. prezentuje wyniki badań w raporcie *Działalność faktoringowa przedsiębiorstw finansowych*⁹. Ze względu na relatywnie niewielki okres realizacji badań prowadzonych przez GUS oraz względnie niewielkie odchylenia w stosunku do statystyk Polskiego Związku Faktorów, przyjęto dane dla rynku publikowane przez Polski Związek Faktorów. W opracowaniu, referencyjnie, dla wskazania porównywalności, przedstawiono dane GUS.

Polski Związek Faktorów działa od 28 kwietnia 2006 r. Zrzesza on największe polskie instytucje factoringowe. Powstał z przekształcenia Konferencji Instytucji Faktoringowych. Obecnie Związek zrzesza 14 instytucji finansowych oferujących usługi faktoringowe¹⁰. Analizę rynku usług faktoringowych przeprowadzono w następujących przekrojach: wielkość rynku (wolumen transakcji), liczba sfinansowanych faktur, struktura rynku ze względu na działalność faktorów, struktura rynku pod względem zawieranych umów, zróżnicowanie branżowe faktorantów.

Ze względu na sformułowaną w badaniach tezę, w analizach posłużono się danymi źródłowymi publikowanymi przez GUS w latach 1993-2009. Dane te obejmują wyniki finansowe przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Badaniem, stosownie do sprawozdawczości GUS, nie zostały objęte działalności prowadzone przez: fundacje, fundusze, kościo-

⁸ J. Stiglitz, J.E. Stiglitz, A. Weiss, *Credit Rationing in Markets with Imperfect Information*, „American Economic Review” 1981, vol. 71, no. 3.

⁹ W 2009 r. w badaniu statystycznym udział wzięły 43 podmioty prowadzące działalność faktoringową, z tego 23 wyspecjalizowane przedsiębiorstwa oraz 20 banków komercyjnych, które zajmowały się faktoringiem oprócz statutowej działalności. W badanej grupie przedsiębiorstw niebankowych działalność faktoringowa była podstawowym lub dominującym rodzajem aktywności ekonomicznej.

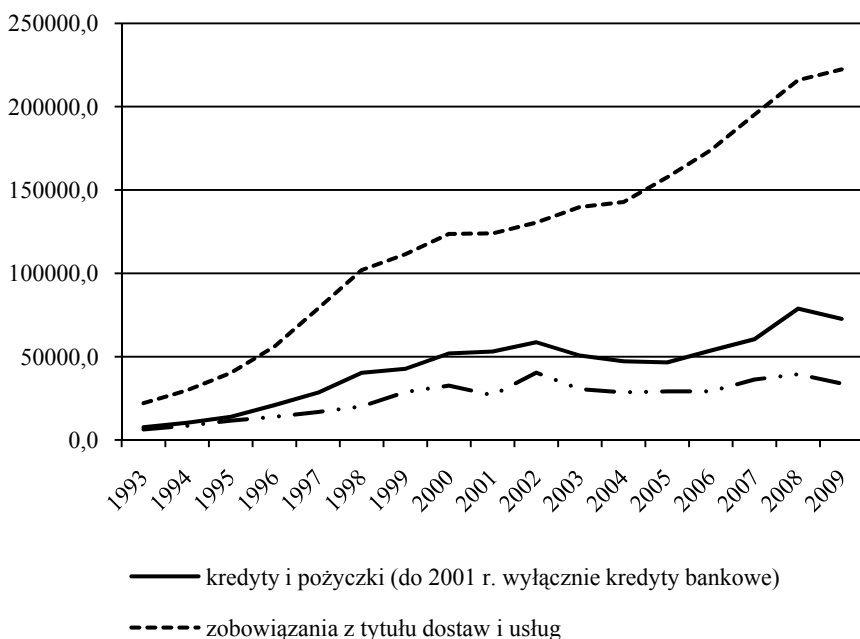
¹⁰ Członkowie Polskiego Związku Faktorów: Arvato Services Polska, Bank Millennium SA, Bibby Financial Services Sp. z o.o., BZ WBK Faktor Sp. z o.o., Coface Poland Factoring Sp. z o.o., Fortis Commercial Finance Sp. z o.o., IFIS Finance Sp. z o.o., ING Commercial Finance Polska SA, Pekao Faktoring Sp. z o.o., PKO BP Faktoring SA, Polfactor S.A., SEB Commercial Finance Sp. z o.o., Raiffeisen Bank Polska SA oraz Hilton-Baird Financial Solutions Sp. z o.o. (członek wspierający).

ły, stowarzyszenia, organizacje społeczne, partie polityczne, związki zawodowe, organizacje pracodawców, samorząd gospodarczy i zawodowy, przedstawicielstwa zagraniczne, wspólnoty mieszkaniowe.

Zdecydowanym ograniczeniem badań jest brak spójnych danych obejmujących jednolite szeregi czasowe, stąd w analizach przyjęto różne przedziały czasowe w odniesieniu do badanych przekrojów – analogicznie do dostępności danych. W badaniach empirycznych wykorzystano podstawowe narzędzia analizy ekonomicznej, m.in. wskaźniki struktury i dynamiki.

3. Motywy wykorzystania faktoringu przez przedsiębiorstwa

W literaturze spotyka się wiele ujęć przesłanek wykorzystywania faktoringu do bieżącego finansowania należności. B. Summers i N. Wilson¹¹ do głównych przyczyn zaliczają: koszty transakcyjne, specyfikę aktywów, ekonomię skali, charakterystykę produktu i wartość zabezpieczeń, dyskryminację cenową, popyt na środki pieniężne,

Rys. 1. Struktura zobowiązań krótkoterminowych przedsiębiorstw w Polsce w latach 1993-2009 (mln PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

¹¹ B. Summers, N. Wilson, *Trade Credit Management and the Decision to Use Factoring: An Empirical Study*, „Journal of Business Finance & Accounting”, January/March 2000, vol. 27, no. 1-2.

kanały dystrybucji i proces sprzedaży, preferencje faktora oraz sektor gospodarki¹². Zamierzeniem autorek opracowania jest powiązanie zmian na rynku usług faktoringowych w Polsce z wykorzystaniem kredytu handlowego w obrocie gospodarczym. Znaczenie kredytu handlowego w wymianie na rynku towarów i usług rośnie. Potwierdzają to zmiany m.in. w strukturze zobowiązań krótkoterminowych przedsiębiorstw w Polsce (rys. 1).

Wartość zobowiązań krótkoterminowych zdominowana jest przez kredyt kupiecki (zobowiązania z tytułu dostaw i usług). Jego udział w wartości zobowiązań krótkoterminowych waha się od 47,1% w 2002 r. (najniższy udział) do 54,6% w 2004 r. (najwyższy udział), osiągając przeciętną wartość w okresie objętym badaniem na poziomie 51,3%. W 2009 r. jest to jedyne źródło finansowania (spośród rozpatrywanych) wykazujące dodatnią dynamikę zmian względem roku poprzedniego (102,95%). Wzrost wartości zobowiązań wobec dostawców oznacza w konsekwencji większą wartość należności handlowych dostawców – a to powoduje konieczność poszukiwania źródeł sfinansowania tego wzrostu.

W literaturze istnieje wiele teorii wyjaśniających rosnące zapotrzebowanie na kapitał pozyskiwany od niefinansowych pośredników – dostawców towarów. Tradycyjne modele finansowe kredytu handlowego opierały się na niedoskonałościach rynku kapitałowego, takich jak koszty transakcji czy koszty związane z gromadzeniem informacji. Jedną z teorii stosowania kredytu handlowego, opartych na motywach finansowych, została rozwinięta przez Schwartza¹³, który sugerował, że przedsiębiorstwa, które mogą uzyskać fundusze, ponosząc stosunkowo niskie koszty, będą oferowały kredyt handlowy podmiotom, które muszą ponosić większe koszty związane z pośrednikami finansowymi. Model Schwartza przewidywał, że więksi, lepiej zabezpieczeni finansowo producenci zaoferują kredyt handlowy swoim mniejszym, gorzej zabezpieczonym finansowo odbiorcom. Emery¹⁴ skupił się na kredycie handlowym jako narzędziu operacyjnym. Zwrócił uwagę na rolę zmienności popytu w procesie podejmowania decyzji operacyjnych przez przedsiębiorstwo. Kiedy popyt się zmienia, dostawcy stają wobec dwóch wariantów: mogą odpowiednio zmieniać ceny, tak aby wyprzedać towar, albo zmienić wielkość produkcji, tak aby dostosować ją do wielkości popytu. Obie opcje są dosyć kosztowne. Wprowadzanie łagodniejszych warunków kredytu handlowego redukuje cenę rzeczywistą płaconą przez odbiorców, staje się zatem zachętą do nabywania dóbr. Kiedy popyt spada warunki powinny być łagodniejsze, a kiedy wzrasta – surowsze. Smith¹⁵ w swoich badaniach

¹² Por. D. Zawadzka, *Znaczenie faktoringu dla polityki kredytowej przedsiębiorstw*, [w:] *Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka*, red. W. Pluta, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1152, Wyd. Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 2007, s. 676-682.

¹³ R.A. Schwartz, *An economic model of trade credit*, „Journal of Financial and Quantitative Analysis”, September 1974.

¹⁴ G.W. Emery, *An optimal financial approach to variable demand*, „Journal of Financial and Quantitative Analysis” 1987, vol. 22, no. 2.

¹⁵ J. K. Smith, *Trade credit and informational asymmetry*, „The Journal of Finance”, September 1987, vol. XLII, no. 4.

podkreśla, że kredyt handlowy może być użyty przez dostawców jako gwarancja jakości produktów. Jest to inwestycja, jakiej dokonuje dostawca w celu utrzymania pozytywnych relacji z kontrahentem oraz łagodzenia asymetrii informacji. Petersen i Rajan¹⁶ sformułowali teorię przewagi kosztowej kredytu handlowego nad bankowym, twierdząc, że wynika ona z przewagi w pozyskaniu informacji, przewagi w kontroli nad odbiorcą oraz z przewagi w możliwości odzyskania wierzytelności. Long, Malitz i Ravid¹⁷ przeprowadzili badania, które wskazują na zróżnicowanie wykorzystania kredytu handlowego w ramach branż. Przedsiębiorstwa, których cykl produkcji jest dłuższy, w szerszym zakresie kredytują swoich odbiorców.

Rozszerzenie kredytu handlowego powoduje zapotrzebowanie na gotówkę u dostawców. Dla tych uczestników obrotu gospodarczego decyzja związana z oferowaniem kredytu handlowego ma charakter inwestycyjny – dotyczy bowiem kształtowania struktury majątku. Zwiększenie zakresu kredytowania kontrahentów wymaga ponoszenia kosztów związanych z finansowaniem należności lub stwarza konieczność skorzystania z form odzyskiwania wierzytelności określonych w fakturach przed terminem ich wymagalności. Jedną z takich możliwości jest cesja należności na faktora w ramach usługi faktoringowej.

4. Wielkość rynku usług faktoringowych w Polsce

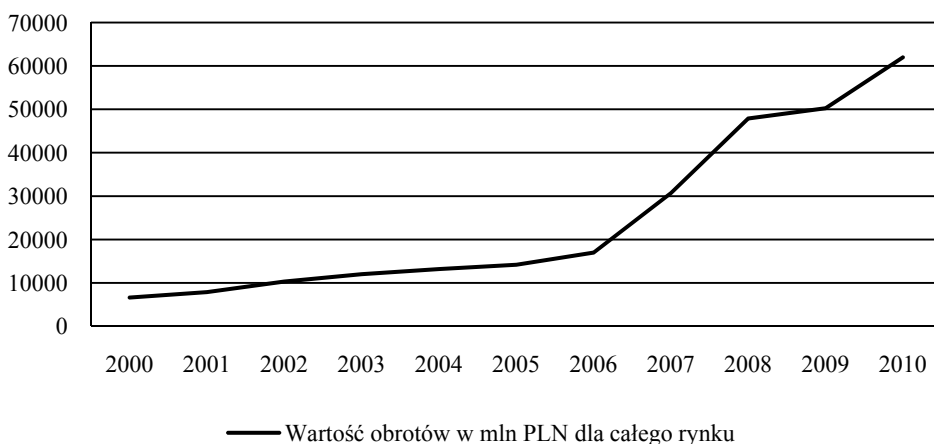
Analizując rynek usług faktoringowych w Polsce w latach 2000-2010 można zaobserwować, że rozwija się on dynamicznie (rysunek 1). Oznacza to, że faktoring staje się instrumentem finansowania przedsiębiorstw coraz bardziej powszechnym w obrocie gospodarczym.

Tendencja wzrostowa wartości obrotów na rynku usług faktoringowych w Polsce cechuje cały badany okres¹⁸. Najwyższa dynamika wystąpiła w 2007 r. Przyrost wartości obrotów w tym okresie wyniósł 81% w stosunku do wartości w roku poprzednim. Warto zauważyć, że tempo zmian od 2008 r. było znacznie niższe niż w okresach poprzednich. W roku 2008 wartość obrotu w stosunku do 2007 zmieniła się o 56%, natomiast w roku 2009 wartość zwiększyła się zaledwie o 5% w porównaniu z rokiem 2008. Zmiana dynamiki rynku w 2009 r. nastąpiła głównie na skutek spowolnienia gospodarczego oraz zmiany polityki ubezpieczeniowej w reasekuracji należności obsługiwanych w faktoringu pełnym. Z badań E. Szafraniec-Siluty wynika, że

¹⁶ M. Petersen, R.G. Rajan, *Trade credit: Theories and evidence*, „The Review of Financial Studies”, Fall 1997, vol.10, no 3.

¹⁷ M. Long, I.B. Malitz., S.A. Ravid, *Trade credit, quality guarantees, and product marketability*, „Financial Management”, Winter 1993.

¹⁸ Badania prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny wskazują na pewne rozbieżności w stosunku do statystyk prezentowanych przez Polski Związek Faktorów. W świetle danych GUS w 2008 r. wielkość rynku usług faktoringowych według wartości wierzytelności wykupionych w ciągu roku wyniosła 54 292 mln PLN, natomiast w 2009 r. – 53 159 mln PLN.

Rys. 2. Wartość obrotów na rynku usług faktoringowych w Polsce w latach 2000-2010 (mln PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiego Związku Faktorów.

faktoring jako jedyne zewnętrzne źródło finansowania charakteryzował się dodatnią dynamiką zmian w okresie spowolnienia gospodarczego, gdyż przedsiębiorstwa w tych specyficznych warunkach gospodarowania preferują wewnętrzne źródła kapitału¹⁹. Pomimo wyhamowania tempa wzrostu w 2009 r. obroty firm faktoringowych wzrosły o 23,32% w 2010 r. w porównaniu z okresem poprzednim. Tak duży wzrost wynika z polepszającej się koniunktury w gospodarce. Nie bez znaczenia jest także szybki wzrost popularności usług faktoringowych, które są alternatywą dla kredytów obrotowych oraz większej liczby transakcji pomiędzy przedsiębiorstwami.

Zgodnie z danymi PZF liczba sfinansowanych faktur w 2005 r. przez członków PZF wyniosła 1,4 mln. Wystawiło je 1400 podmiotów (faktorantów) swoim odbiorcom (dłużnikom), którzy tworzyli grupę 35 000 jednostek. W 2010 r. liczba sfinansowanych faktur wyniosła 3,18 mln. Z usług firm należących do PZF skorzystało 3210 podmiotów – o 1810 więcej niż w 2006 r., a liczba otrzymujących faktury wyniosła 76 943. Dane te potwierdzają rosnące znaczenie faktoringu jako źródła finansowania działalności bieżącej przedsiębiorstw w Polsce.

5. Liderzy na rynku usług faktoringowych w Polsce

Na rynku usług faktoringowych funkcjonują dwa rodzaje faktorów: przedsiębiorstwa związane z bankami i specjalistyczne przedsiębiorstwa faktoringowe. Warto jednak podkreślić, że największe znaczenie dla rozwoju faktoringu mają specjali-

¹⁹ Por. E. Szafraniec-Siluta, *Źródła finansowania przedsiębiorstw w Polsce w dobie globalnego kryzysu gospodarczego*, [w:] *Kierunki zmian w finansach przedsiębiorstwa*, red. J. Sobiech, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu nr 142, Poznań 2010, s. 374-386.

styczne firmy faktoringowe. Ich oferta jest szersza i bardziej elastyczna niż usługi skierowane przez podmioty zależne od banków.

Aktywność przedsiębiorstw faktoringowych w zakresie realizowanych usług jest zróżnicowana. W tabeli 1 zaprezentowano dane dotyczące podmiotów zrzeszonych w Polskim Związku Faktorów.

Tabela 1. Aktywność przedsiębiorstw faktoringowych na rynku

Faktorzy PZF	2008		2009		2010	
	liczba faktur	udział (%)	liczba faktur	udział (%)	liczba faktur	udział (%)
Arvato Services Polska	58 038	3,07%	41 542	2,10%	47 948	1,50%
Bibby Financial Services	118 095	6,25%	112 263	5,68%	131 413	4,12%
BZ WBK Faktor	124 677	6,60%	93 536	4,73%	159 398	5,00%
Coface Factoring Poland	177 732	9,41%	240 365	12,15%	356 169	11,18%
Fortis Commercial Finance	62 456	3,31%	59 532	3,01%	84 400	2,65%
Ifis Finance	23 052	1,22%	27 137	1,37%	32 123	1,01%
ING Commercial Finance	553 199	29,29%	552 540	27,94%	696 695	21,86%
Pekao Faktoring	312 906	16,57%	287 973	14,56%	294 814	9,25%
Polfactor	332 730	17,62%	377 000	19,06%	411 280	12,90%
PKO BP Faktoring	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	85 538	2,68%
Raiffeisen Bank Polska	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	581 948	18,26%
Bank Millennium	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	169 210	5,31%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Polskiego Związku Faktorów.

Niekwestionowanym liderem pod względem liczby sfinansowanych faktur jest ING Commercial Finance, który na przestrzeni analizowanego okresu osiągnął przyrost na poziomie 25,93%. Na kolejnym miejscu znajduje się Raiffeisen Bank Polska SA z liczbą 581 948 sfinansowanych faktur, co stanowi 18,26% w strukturze finansowanych faktur przez podmioty zrzeszone w Polskim Związku Faktorów. Najmniejszy udział w finansowaniu faktur w latach 2008-2010 ma Ifis Finance.

W tabeli 2 zaprezentowano strukturę rynku usług faktoringowych według wartości obrotu realizowanego przez faktorów.

Pod względem wartości obrotów realizowanych przez przedsiębiorstwa faktoringowe, największy udział w rynku w latach 2005-2009 przypada również ING Commercial Finance i wahał się w strukturze obrotów podmiotów zrzeszonych w PZF od 23,12% w 2005 r. do 30,74% w 2009 r. W kolejnym roku pozycję lidera na omawianym rynku zajął Raiffeisen Bank Polska SA. Zaraz po nim na liście plasuje się Pekao Faktoring, który uzyskał obroty wynoszące w 2010 r. 5596 mln zł, co stanowi 10,01% rynku. Trzecie miejsce w ostatnim z analizowanych lat zajmuje Coface Factoring Poland z udziałem wynoszącym 13,08% wartości obrotów na rynku.

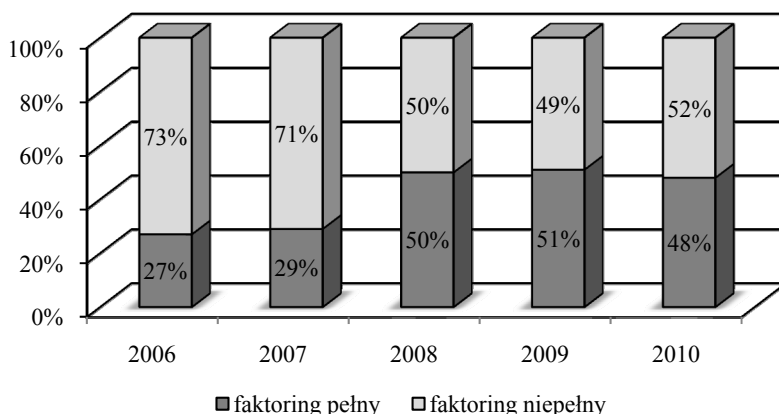
Tabela 2. Struktura rynku usług faktoringowych według wartości obrotu realizowanego przez faktorów

Faktor	2005			2006			2007			2008			2009			2010		
	obroty (mln zł)	udział (%)	dynamika (%)	obroty (mln zł)	udział (%)	dynamika (%)	obroty (mln zł)	udział (%)	dynamika (%)	obroty (mln zł)	udział (%)	dynamika (%)	obroty (mln zł)	udział (%)	dynamika (%)	obroty (mln zł)	udział (%)	dynamika (%)
Arvato Services Polska	318	2,8	100	636	4,61	24	788	4,2	46	1148	3,5	46	1064	3,54	-7	1492	2,67	40
Bank Millennium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2816	-	-	4381	7,84	56
Bibby Financial Services	265	2,3	47	390	2,83	61	627	3,33	30	814	2,48	30	805	2,68	-1	888	1,59	10
BZ WBK Faktor	654	5,8	20	785	5,7	50	1179	6,27	51	1782	5,43	51	1659	5,53	-7	1700	3,04	2
Coface Factoring Poland	-	-	-	-	-	b.d.	814	4,33	281	3102	9,45	281	4354	14,5	40	7650	13,68	76
Fortis Commercial Finance	6	0,1	217	19	0,14	1231	253	1,35	186	723	2,2	186	513	1,71	-29	968	1,73	89
Ifis Finance	-	-	-	-	-	-	-	-	-	626	1,91	b.d.	864	2,88	38	917	1,64	6
ING Commercial Finance	2609	23,1	30	3391	24,62	45	4933	26,23	162	12 921	39,37	162	9233	30,74	-28	11 000	19,67	19
Pekao Faktoring	3126	27,7	17	3643	26,45	10	4023	21,4	29	5182	15,79	29	4942	16,45	-5	5596	10,01	13
PKO BP Faktoring	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71	-	-	1045	1,87	1372
Polfactor	2416	21,4	20	2905	21,11	15	3351	17,82	3	3451	10,51	3	4129	13,75	20	4461	7,98	8
Raiffeisen Bank Polska	30	0,3	-3	29	0,21	-	-	-	-	-	-	-	10 247	-	-	13 434	24,03	31
SEB Commercial Finance	841	7,4	116	1820	13,22	52	2769	14,72	4	2876	8,76	4	2418	8,05	-16	2380	4,25	-2
Grupa Finansowa Premium	-	-	-	-	-	b.d.	19	0,1	350	198	0,6	350	51	0,17	-74	-	-	-
Eurofaktor Solution	1032	9,1	-85	153	1,11	-70	46	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Polskiego Związku Faktorów.

6. Struktura rynku pod względem zawieranych umów faktoringu

Struktura umów według podziału uwzględniającego ryzyko niewypłacalności dłużnika w terminie wymagalności zobowiązania za dostarczone dobra i usługi przedstawiona została na rysunku 3.

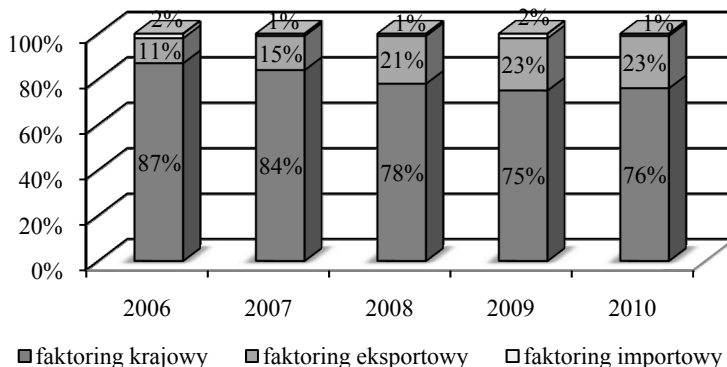
Rys. 3. Struktura rynku pod względem zawieranych umów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiego Związku Faktorów.

Badając rodzaje zawieranych umów faktoringowych, można wywnioskować, że przedsiębiorstwa częściej zawierają umowy faktoringu niepełnego. Jedynym wyjątkiem w analizowanym okresie jest rok 2009 (okres, w którym odnotowano najniższą dynamikę wzrostu na rynku usług faktoringowych), w którym większość portfela podmiotów faktoringowych zrzeszonych w Polskim Związku Faktorów stanowił faktoring pełny. Wzrost popularności tego rodzaju faktoringu wynika ze wzrostu ryzyka powstania należności przeterminowanych i nieściągalnych, będących konsekwencją opóźnionych płatności²⁰ dokonywanych przez odbiorców – wynikających z osłabienia gospodarczego. Tendencja ta uległa zmianie w 2010 r.

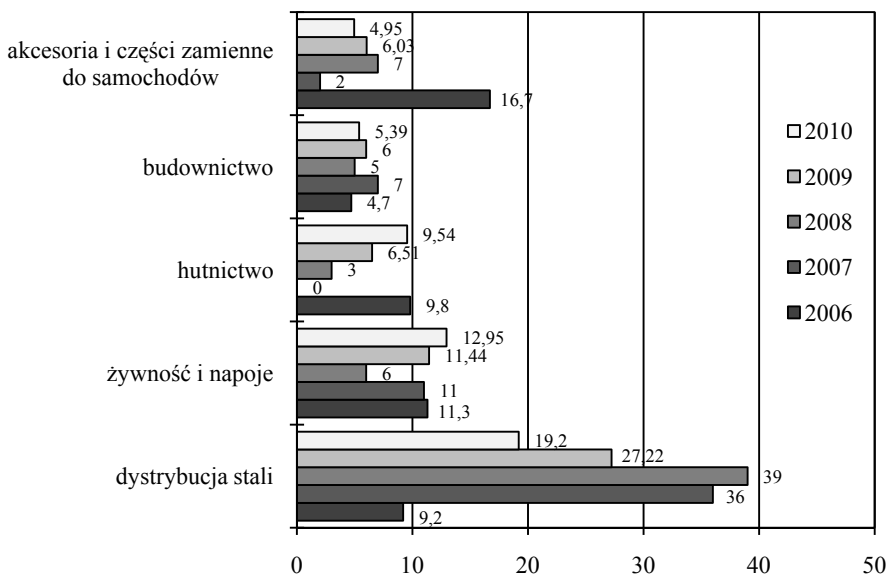
W badanym okresie zmieniła się również struktura usług faktoringowych według kraju faktoranta oraz charakteru transakcji (rys. 4). Dominuje faktoring krajowy. Jednak zauważalna jest tendencja spadkowa. Było to spowodowane między innymi wzrostem obrotów wynikających z umów faktoringu eksportowego, w którym to faktor finansuje faktury wystawione zagranicznym odbiorcom. Najmniejszy udział w portfelu przedsiębiorstw faktoringowych stanowią umowy faktoringu importowego, w którym zlecający usługę faktorant jest spółką zagraniczną.

²⁰ Przekraczających zakontraktowany w ramach kredytu handlowego termin płatności.

Rys. 4. Struktura rynku pod względem zawieranych umów według kraju faktoranta oraz charakteru transakcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiego Związku Faktorów.

Rys. 5. Struktura rynku pod względem zawieranych umów według branży faktoranta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Polskiego Związku Faktorów.

Największy popyt na usługi faktoringowe do 2009 r. zgłaszały przedsiębiorstwa dystrybuujące stal (największy udział w rynku w 2008 r. na poziomie 39% wartości wszystkich umów faktoringu). Zmiana nastąpiła w 2010 r., kiedy w ujęciu branżowym najwięcej umów faktoringu podpisali dostawcy działający w branży akcesoria i części zamienne do samochodów.

7. Podsumowanie

W wyniku przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski ogólne:

- Faktoring stanowi formę finansowania bieżącego przedsiębiorstw – dostawców. W istocie oznacza usługę finansową spełniającą przynajmniej dwie z czterech podstawowych funkcji: finansowanie, przejęcie ryzyka niewypłacalności odbiorcy, prowadzenie kont rozliczeniowych i egzekwowanie należności.
- W Polsce brakuje uregulowań systemowych w zakresie faktoringu.
- Praktyka wykształciła wiele rodzajów faktoringu. Do podstawowych form zalicza się faktoring pełny, niepełny i mieszany.
- Do głównych przesłanek wykorzystania faktoringu przez przedsiębiorstwa zalicza się m.in.: koszty transakcyjne, specyfikę aktywów, ekonomię skali, charakterystykę produktu i wartość zabezpieczeń, dyskryminację cenową, popyt na środki pieniężne, kanały dystrybucji i proces sprzedaży, preferencje faktora oraz sektor gospodarki.
- Czynnikiem determinującym skalę wykorzystania faktoringu przez przedsiębiorstwa jest zakres udzielonego odbiorcom kredytu handlowego.
- Tendencja rosnąca w zakresie wzajemnego kredytowania kontrahentów w obrocie gospodarczym wpływa na wzrost znaczenia faktoringu w finansowaniu przedsiębiorstw w Polsce.
- Liderami na rynku usług faktoringowych w Polsce są ING Commercial Finance oraz Raiffeisen Bank Polska SA.
- W transakcjach faktoringu dominują umowy faktoringu niepełnego. Wzrost ryzyka wynikającego z warunków gospodarowania wpływa na zwiększenie wykorzystania faktoringu pełnego.

Literatura

- Dudała R., *Więcej niż finansowanie*, „Nowy Przemysł” 2006, nr 3.
- Emery G.W., *An optimal financial approach to variable demand*, „Journal of Financial and Quantitative Analysis” 1987, 22(2).
- Kreczmańska K., *Faktoring w teorii i w praktyce*, Wydawnictwo BART, Warszawa 2000.
- Long M., Malitz I.B., Ravid S.A., *Trade credit, quality guarantees, and product marketability*, „Financial Management”, Winter 1993.
- Musioł M., *Polsce wciąż daleko do zachodu Europy*, „Puls Biznesu” 2006, nr 61.
- Musioł M., *Prawo nie sprzyja rozwojowi faktoringu*, „Puls Biznesu” 2006, nr 71.
- Petersen M., Rajan R.G., *Trade credit: Theories and evidence*, „The Review of Financial Studies”, Fall 1997, vol. 10, no 3.
- Schwartz R.A., *An economic model of trade credit*, „Journal of Financial and Quantitative Analysis”, September 1974.
- Skowronek-Mielczarek A., *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*, C.H. Beck Warszawa 2005.
- Smith J.K., *Trade credit and informational asymmetry*, „The Journal of Finance September” 1987, vol. XLII, no. 4.

- Stiglitz J., Stiglitz J.E., Weiss A., *Credit rationing in markets with imperfect information*, „American Economic Review” 1981, vol.71, no. 3.
- Summers B., Wilson N., *Trade credit management and the decision to use factoring: An empirical study*, „Journal of Business Finance & Accounting”, January/March 2000, vol. 27, no. 1-2.
- Szafraniec-Siluta E., *Źródła finansowania przedsiębiorstw w Polsce w dobie globalnego kryzysu gospodarczego*, [w:] *Kierunki zmian w finansach przedsiębiorstwa*, red. J. Sobiech, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu nr 142, Poznań 2010.
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, DzU 2004, nr 54, poz. 535 z późn. zm.
- Zawadzka D., *Znaczenie faktoringu dla polityki kredytowej przedsiębiorstw*, [w:] *Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka*, red. W. Pluta, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu nr 1152, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 2007.

FACTORING MARKET DEVELOPMENT IN POLAND

Summary: The paper focuses on the problems of the use of factoring in the companies' current financing on Polish market. The study adopted the thesis that the importance of factoring increases due to increase in the mutual companies lending. The paper consists of three parts. In the first part the reasons of using factoring in business are presented. It is linked to the issue of trade credit. In the second part the size of the factoring market in Poland is being analyzed. Additionally, the activity of factors (specialized financial institutions), the number of transactions and their volume are characterized. The third section presents the structure of the market in terms of the factoring contracts.